

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukainen päätös poiketa eliölajien rauhoitussäännöksistä lepakoiden osalta

VIREILLETULO 27.6.2025

HAKIJA Luonnontieteellinen keskusmuseo
PL 17
00014 Helsingin yliopisto

YHTEYSHENKIÖ

HAKEMUS

Luonnontieteellinen keskusmuseo (Luomus) hakee lepakoiden pyydystämistä ja rengastamista varten lupaa poiketa luonnonsuojelulain 70 §:n rauhoitusmääräyksistä. Lupaa haetaan lepakoiden pyydystämiseen niiden tutkimista ja rengastamista varten. Hakemus koskee kaikkia Suomessa esiintyviä lepakkolajeja. Lepakoiden pyydystäminen ja rengastaminen tuottavat tietoa lajien levinneisyyksistä ja runsauksista, eliniästä, paikkauskollisuudesta ja liikkumisekologiasta. Seurannat ja tutkimus tuottavat tietoa, joka palvelee luonnonsuojelua.

Lupaa haetaan perusmuotoiseen pyydystämiseen ja rengastamiseen kaikille aktiivisille lepakkorengastajille. Hakemuksen mukaan listalle voi tulla myöhemmin myös uusia rengastajia ja jotkut voivat lopettaa rengastamisen. Lepakkorengastajat suorittavat Luomuksen järjestämän tentin, harjoittelevat lepakoiden käsittelyä rengastajan seurassa ja toimittavat Luomukselle hanke- tai tutkimussuunnitelman ja todistuksen rabiesrokotuksesta. Nykyinen rengastajalista on esitetty hakemuksessa.

Lepakoiden pyydystäminen ja rengastaminen perustuvat tutkimus- ja hankesuunnitelmiin. Hakemuksen mukaan pääosa tutkimusaineistoista kerätään nykyään akustisin menetelmin pyydystämättä lepakoita. Lepakoiden pyydystäminen ja rengastaminen on tarpeen yksilötarkkuudella tehtävässä tutkimuksessa. Pyydystämällä ja rengastamisella on aina jokin tarkoitus, jota ei saavuteta muilla menetelmillä.

Lepakoita pyydystettäisiin niiden käyttämistä päiväpiiloista käsin tai tarkoitukseen soveltuvalla haavilla tai lennosta lähinnä verkoilla tai harppupyydyksillä. Päiväpiiloja voi olla pöntöissä, rakennuksissa tai luonnonpiiloissa, kuten puunkoloissa. Päiväpiiloja voivat käyttää yksittäiset lepakot, ryhmät tai lisääntymisyhdyskunnat, joten pyynti voi kohdistua myös lisääntymässä oleviin yksilöihin. Pääosin pyydystyksiä ja rengastuksia ei erityisesti kohdennettaisi lisääntymisyhdyskuntiin, mutta niihin voi liittyä tutkimuskysymyksiä, joihin vastaamiseksi myös lisääntymisaikainen pyydystäminen voi olla perusteltua. Lepakoiden pyynti toteutetaan aina siten että lepakoiden lisääntymistä ei vaaranneta.

22.7.2025

Pyynnin yhteydessä lepakot tunnistetaan lajilleen, niiden sukupuoli, ikä (nuori tai täysikasvuinen) ja mahdollinen lisääntymistila tarkistetaan ja niistä otetaan mittatietoja (ainakin paino ja kyynärvarren pituus). Lepakoita pyydystetään vain määritystarkoituksissa ja pyydystettyjä yksilöitä rengastetaan vain Luomuksen tuottamilla renkailla.

Käsiteltävistä lepakoista voidaan kerätä tutkimustarkoituksissa kajoamattomia (ei-invasiivisia) näytteitä, kuten pyyhkäisynäytteitä esimerkiksi lenninträpylän pinnasta tai suusta, pintaloisia tai papananäytteitä.

Invasiivisiin näytteenottoihin (lähinnä verinäytteet), tällaisten näytteiden hallussapitoon sekä radiolähetintutkimuksiin rengastajat hakevat tarvitsemansa luvat erikseen.

Toiminnassa noudatetaan lepakoiden pyydystystä ja merkintää koskevia ohjeita, jotka Ympäristöministeriö pyysi museota laatimaan EUROBATS-sopimuksen Resoluution 4.9 mukaisesti. Ohjeistusta päivitettiin 3/2022 ja toimitettiin kaikkiin ELY-keskuksiin. Ohjeistus on hakemuksen liitteenä.

Merkinnässä käytetään Luomuksen hankkimia ja jakamia renkaita. Tiedot rengastetuista yksilöistä tallennetaan Luomuksen ylläpitämään rengastustietokantaan, josta ne siirtyvät laji.fi-portaaliin.

Luomuksen käsityksen mukaan lepakoiden pyydystäminen ja rengastaminen ohjeiden mukaisesti toteutettuna ei vaaranna lepakoiden suotuisaa suojelun tasoa, eikä käytössä ole muuta tyydyttävää ratkaisua vastaavan tiedon saamiseksi.

Lupaa haetaan ajalle 28.7.2025 - 31.12.2028.

Lepakoiden rengastaminen halutaan aloittaa heti päätöksen tultua mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, jotta pyydystys- ja rengastustoimintaa voidaan tehdä kuluvalle maastokaudella.

ETELÄ-SAVON ELY-KESKUKSEN RATKAISU JA PERUSTELUT

Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) myöntää luonnonsuojelulain 83 §:n nojalla luvan poiketa lepakoiden rauhoitusmääräyksistä niiden pyydystämistä, rengastusta ja näytteiden ottoa varten.

Lupa myönnetään hakemuksen mukaisesti, kuitenkin seuraavin ehdoin:

1. Lupa lepakoiden rengastamiseen on voimassa 31.12.2028 saakka Etelä-Savossa.
2. Tätä poikkeuslupaa saavat käyttää Luonnontieteellisen keskusmuseon hyväksymät lepakorengastajat. Tiedot muutoksista tulee toimittaa

22.7.2025

Etelä-Savon ELY-keskukseen. Rengastajien mukana voi olla lepakoiden rengastusta harjoittelevia henkilöitä. Hakija on vastuussa luvan käyttäjien perehdyttämisestä luvan ehtoihin, ja siitä että luvan käyttäjät noudattavat luvan ehtoja.

3. Lupaa käytettäessä on noudatettava luonnontieteellisen keskusmuseon ohjeita (Ohjeistus lepakoiden kiinniottamiseen, rengastukseen ja muuhun merkintään, uudistettu versio 2022, EUROBATS-sopimus, Resoluutio 4.9).
4. Lepakointa saa pyytää niiden käyttämistä päiväpiiloista, kuten pöntöistä, rakennuksista ja luonnonpiiloista, käsin tai tarkoitukseen soveltuvalla haavilla tai lennosta verkoilla tai harppupyydyksillä.
5. Pyynti voi kohdistua päiväpiiloihin, joita voivat käyttää yksittäiset lepakot, ryhmät tai lisääntymisyhdyskunnat.
6. Lisääntymisyhdyskuntiin kohdistuva pyynti tulee perustua sellaisiin tutkimuskysymyksiin, joita ei voida Luomuksen hyväksymän tutkimussuunnitelman mukaan muilla tavoin selvittää.
7. Tämä lupa ei oikeuta horrostavien lepakoiden pyyntiin eikä niiden rengastamiseen.
8. Pyydystetyt yksilöt tulee vapauttaa välittömästi käsittelyn jälkeen pyydyspaikalle. Lepakoille ei saa aiheuttaa tarpeetonta vahinkoa eikä menehtymisvaaraa.
9. Lepakoiden rengastamisessa tulee käyttää Luomuksen hankkimia ja jakamia renkaita.
10. Tiedot rengastetuista yksilöistä tulee tallentaa Luomuksen ylläpitämään rengastustietokantaan, josta ne siirtyvät laji.fi-portaaliin.
11. Pyyntin yhteydessä saa kerätä kajoamattomia (ei-invasiivisia) näytteitä, kuten pyyhkäisynäytteitä esimerkiksi lenninträpylän pinnasta tai suusta, pintaloisia ja papananäytteitä.
12. Hakija vastaa tarvittavasta yhteydenpidosta maanomistajiin.
13. Kansallispuistoissa ja luonnonsuojelualueilla tulee toimia niitä koskevien rauhoitusmääräysten mukaisesti, ja haettava niiden rauhoitusmääräyksistä mahdollisesti edellytetyt poikkeusluvut.
14. Luvan mukaista toimintaa harjoittaessa tämä lupapäätös tai sen jäljennös ja todistus Luomuksen myöntämästä lepakoiden rengastusluvasta on pidettävä mukana, jotta ne voidaan esittää pyydettyäessä.

22.7.2025

15. Luvan käytöstä tulee raportoida vuosittain seuraavan vuoden tammikuun (31.1.) mennessä. Raportti tulee toimittaa lupaa valvovan tahon kirjaamoon päätöksen asianumerolla ESAELY/772/2025 varustettuna. Raportissa tulee ilmetä pyydettyjen lepakoiden lukumäärät lajeittain, pyyntipaikat ja pyyntiajat.
16. Etelä-Savon ELY-keskus voi peruuttaa osittain tai kokonaan tämän luvan, mikäli hakija ei noudata luvan ehtoja tai harjoittaa toimintaa, jota tämä lupa ei kata.

Perustelut

Lepakot ovat luonnonsuojelulain 69 §:n nojalla rauhoitettuja eläinlajeja ja luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeja. Luonnonsuojelulain 70 §:n mukaan on kiellettyä mm. rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden pyydystäminen, haltuun ottaminen, tahallinen vahingoittaminen ja tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänsyklin kannalta tärkeillä paikoilla. Luonnonsuojelulain 87 §:n mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvan yksilön, sen osan tai johdannaisen hallussapito on kielletty.

Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaisesti ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa lain 70 §:n kielloista, mikäli siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisain suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. EU:n luontodirektiivin liitteen IV a mainittujen tiukkaa suojelua edellyttävien lajien osalta rauhoitusta koskevan poikkeamisen edellytyksenä on lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen jostakin seuraavista syistä:

- 1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;
- 2) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta tai vesistöjä taikka muuta omaisuutta;
- 3) kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;
- 4) näiden eliölajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- tai uudelleenistuttamistarkoituksessa taikka näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.

Luonnonsuojelulain 87 §:n kielloista poikkeamisen lupaviranomainen on eräiden luonnonsuojelulain mukaisten tehtävien keskittämiskäytösten myötä Varsinais-Suomen ELY-keskus (Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (1373/2018) 5 § (90/2024)).

22.7.2025

Tässä tapauksessa poikkeusluvan myöntämisen perusteina ovat lepakoiden tutkimustarkoitus. Lepakoiden pyydystäminen ja rengastaminen tuottavat tietoa lajien levinneisyyksistä ja runsauksista, eliniästä, paikkauskollisuudesta ja liikkumisekologiasta. Lepakoiden pyynnin ja rengastamisen tuottama tutkimustieto edistää luonnonsuojelua.

Pääosa tutkimusaineistoista kerätään nykyään akustisin menetelmin pyydystämättä lepakoita. Pyydystamisellä ja rengastamisella on aina jokin tarkoitus, jota ei saavuteta muilla menetelmillä. Käytettävissä ei siten ole muuta tyydyttävää ratkaisua, jolla vastaava tieto saataisiin käyttöön.

Lepakoille aiheutuu pyydystämisestä ja rengastamisesta vain lyhytaikainen häiriö. Yksilöitä ei vahingoiteta pyydystämisen ja rengastamisen yhteydessä ja ne vapautetaan välittömästi pyydyspaikoille. Luvan mukainen toiminta lupaehtojen mukaisesti toimiessa ei siten aiheuta haittaa lajien suotuisan suojelutason säilyttämiselle. Etelä-Savon ELY-keskus katsoo, että edellytykset poikkeusluvan myöntämiselle täyttyvät edellä mainituin perustein.

Muuta huomioon otettavaa

Tämä lupa ei kata lepakoista otettujen näytteiden hallussapitoa tai kuljettamista. Euroopan yhteisön liitteen IV lajien kuljetusta ja hallussapitoa koskevat luvat käsittelee Varsinais-Suomen ELY-keskus (Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (1373/2018) 5 § (90/2024)). Hakijan tulee toimittaa tarvittaessa näitä kohtia koskeva lupahakemus Varsinais-Suomen ELY-keskukselle käsiteltäväksi.

Päätöksen voimaantulo

Tutkimustiedon mahdollisimman hyvä ajallinen kattavuus on oleellista yleisen edun kannalta. Poikkeusluvan mukainen toiminta on perusteltua päästä aloittamaan mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta, jotta pyydystyksiä ja rengastuksia voidaan tehdä tämän vuoden maastokaudella ennen lepakoiden horrostamisaikaa. Päätöksen täytäntöönpanoa ei siten voida yleisen edun vuoksi lykätä.

Edellä mainituista syistä Etelä-Savon ELY-keskus on oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) annetun lain 122 §:n 3 momentin kohdan 3 nojalla päättänyt, että tämä päätös on luonteeltaan sellainen, että sen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voi lykätä ja se on pantava täytäntöön heti mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 69 §, 70 §, 83 § ja 121 §

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (808/2019) 122 §

22.7.2025

Hallintolaki (434/2003) 62 §

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003) 19 §

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (1373/2018) 5 § (90/2024)

Valtioneuvoston asetus elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025 (794/2024)

LISÄTIEDOT

Tietoja tästä päätöksestä antaa Etelä-Savon ELY-keskuksessa Marika Lax (marika.lax@ely-keskus.fi), puh. +358 295 024 050.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla Itä-Suomen hallinto-oikeuteen. Valitusosoitus on liitteenä.

ASIAKIRJAN HYVÄKSYMINEN

Tämä asiakirja on hyväksytty/allegirjoitettu viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Marika Lax ja ratkaissut ryhmäpäällikkö Lauri Puhakainen.

LIITE

Valitusosoitus

SUORITEMAKSU

Luonnonsuojelua edistäviin tutkimuksiin myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia.

JAKELU

Hakijalle (sähköisesti)

TIEDOKSI

Ympäristöministeriö
Suomen ympäristökeskus
Suomen luonnonsuojeluliitto Etelä-Savo ry

PÄÄTÖKSEN YLEISTIEDOKSIANTO

Tämä päätös annetaan tiedoksi hallintolain 62 §:n mukaisella yleistiedoksiannolla. Yleistiedoksiantoa koskeva ilmoitus julkaistaan Etelä-Savon ELY-keskuksen verkkosivuilla: www.ely-keskus.fi/etela-savo -kuulutukset

Tämä asiakirja ESAELY/772/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAELY/772/2025 har godkänts elektroniskt

Lax Marika 22.07.2025 12:43

Puhakainen Lauri 22.07.2025 12:45